

แบบ มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชา

รายละเอียดของรายวิชา หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละรายวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่าง ๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่น ๆ ที่นิสิตจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ตลอดจนหนังสืออ้างอิงที่นิสิตจะสามารถค้นคว้าได้ นอกจากนี้ยังกำหนดद्यุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง

ประกอบด้วย 7 หมวด ดังนี้

- หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
- หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
- หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ
- หมวดที่ 4 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
- หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล
- หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียน
- หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

แผนบริหารการสอนประจำรายวิชา

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา	วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา	105 323 ขุททกนิกายปาฬิ 2 (Khuddakanikaya Pali II)
2. จำนวนหน่วยกิต	2 (2-0-4)
3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา	พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบาลีพุทธศาสตร์
4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน	พระมหาโกมล กมโล อาจารย์ประจำรายวิชา
5. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน	ภาคการศึกษาที่ 1 / ชั้นปีที่ 2
6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี)	ไม่มี
7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี)	ไม่มี
8. สถานที่เรียน	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษา พุทธโฆส นครปฐม
9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด	15 ตุลาคม 2557

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อศึกษาชาดก การจัดเป็นนิบาต 21 นิบาต โดยนำมาศึกษานิบาตละ 3-5 เรื่อง 1 มหานิบาต นำมาศึกษาทั้ง 10 เรื่อง วิเคราะห์เหตุเกิด สถานที่ บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง สภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และหลักธรรมสำคัญ (โครงสร้างและเนื้อหา และแนวคิดที่ปรากฏในชาดก อิทธิพลของชาดกที่มีต่อวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ศิลปะ และวิถีชีวิตไทย)

วัตถุประสงค์

หลังจากศึกษารายวิชานี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถ

1. อธิบายการจัดเป็นนิบาต 21 นิบาต 1 มหานิบาต การแบ่งเป็นวรรคได้
2. สามารถถ่ายทอดชาดกในพุทธทศนิกายปาลี 2 ได้
3. อธิบายโครงสร้างและเนื้อหาของชาดกได้
4. สังเคราะห์บริบทสังคมสมัยพุทธกาลกับชาดกได้
5. เข้าถึงข้อมูลตั้งแต่ชั้นปฐมภูมิถึงตติยภูมิได้
6. มีความรู้ความเข้าใจสังคมอินเดีย โดยได้สื่อออกมาในรูปแบบชาดกที่ปรากฏในคัมภีร์
7. สามารถอธิบายอิทธิพลของคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาที่มีต่อวิถีชีวิตคนไทย
8. สามารถนำชาดกไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
9. สามารถสร้างสื่อประกอบชาดกได้
10. เข้าใจอิทธิพลของชาดกที่มีต่อวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ศิลปะ และวิถีชีวิตไทย

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

1. เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษายุคใหม่
2. เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ทันสมัย
3. เพื่อปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอนให้สอดคล้องกับความจำเป็นที่แท้จริง
4. เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้พื้นฐาน เกิดความรู้ความเข้าใจบริบทของชาดกโดยเฉพาะรากฐานสังคมอินเดีย เช่น วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ประชญา เป็นต้น เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรายวิชาพุทธทศนิกายปาลี 2 โดยเป็นการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อรายวิชาดังกล่าว ทั้งนี้ ควรมีการเปลี่ยนแปลงตัวอย่างอ้างอิงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างเท่าทันและครอบคลุม เพื่อให้เกิดปัญญาที่ยั่งยืนต่อรายวิชาพุทธทศนิกายปาลี 2

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาชาดก การจัดเป็นนิบาต 21 นิบาต โดยนำมาศึกษานิบาตละ 3-5 เรื่อง 1 มหานิบาต นำมาศึกษาทั้ง 10 เรื่อง วิเคราะห์เหตุเกิด สถานที่ บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง สภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และหลักธรรมสำคัญ

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา			
บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ / งานภาคสนาม / การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
30 ชม. / ภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	ไม่มี	4 ชม. / สัปดาห์

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็นรายบุคคล

- อาจารย์ประจำรายวิชา แจ้งการให้คำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์และทางบอร์ดคณะพุทธศาสตร์และในระหว่างห้องเรียน
- อาจารย์ประจำรายวิชา จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มตามความต้องการ 1 ชม. / สัปดาห์ ณ ห้องอาจารย์หรือสถานที่ตามนัดให้กับนิสิตที่ต้องการจะปรึกษา

หมวดที่ 4 การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. คุณธรรม จริยธรรม
<p>คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา</p> <p>คุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตอันเนื่องมาจากการศึกษาในรายวิชานี้ เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต 1.3 เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (เพิ่มเติม)
<p>วิธีการสอน</p> <p>รายวิชาพุทธทศนิกายปาไล 2 เป็นรายวิชาที่ต้องอาศัยรายวิชาหรือศาสตร์อื่นประกอบกับการเรียนรู้ โดยต้องศึกษาเรียนรู้ค้นคว้าและงานที่มอบหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานที่มอบหมายให้ทำรูปเล่มรายงานนั้น นิสิตต้องมีจรรยาบรรณเชิงวิชาการและต่อตนเอง โดยการสอนให้เรียนรู้ถึงการอ้างอิง การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา เป็นต้น - การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในห้องเรียน การนำเสนอ อภิปราย นิทรรศการ ผู้สอนมุ่งให้นิสิตทำงานเป็นกลุ่ม/เดี่ยว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้จิตสุจริต การไม่ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล การไม่ล่วงละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา - การสอนให้เรียนรู้ถึงความเคารพความเห็นที่แตกต่างกันในบริบทเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม อันเกิดจากความหลากหลาย เชิงมิติภูมิประเทศ เวลา เช่น วัฒนธรรมสิทธิสตรีอินเดียสมัยพุทธกาลกับสมัยปัจจุบัน ความแตกต่างกันในเชิงบริบทสังคมอย่างไร

<p>ประกอบเหตุผลและความเป็นจริงเชิงประจักษ์ทางวิชาการ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอนให้นิสิตทำกิจกรรมกลุ่ม “บทบาทสมมติ” เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และให้สะท้อนปัญหาทางด้านศีลธรรมคุณธรรมในสังคมปัจจุบัน อันเป็นผลดีต่อตัวนิสิตและผู้อื่นที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่มบทบาทสมมติที่ได้กระทำกิจกรรมนั้น - ผู้สอนกำหนดเวลาให้นิสิตให้มีความตรงต่อเวลาและงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ
<p>วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบวินัยในการเข้าเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตที่ให้และตรงเวลา - มีจริยธรรมการอ้างอิงเอกสารที่ได้นำมาทำรายงาน อย่างถูกต้องและเหมาะสม - ประเมินผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา - ประเมินผลการนำเสนอรายงานที่มอบหมาย - ประเมินผลจากการสอบก่อนเข้าสู่บทเรียนและหลังบทเรียน - ประเมินผลจากการมีส่วนร่วม คุณธรรมจริยธรรมของนิสิตในชั้นเรียน
<p>2. ความรู้</p>
<p>ความรู้ที่ต้องได้รับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1 มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และทฤษฎีที่สำคัญในเนื้อหาที่ศึกษา 2.2 ใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล (เพิ่มเติม)
<p>วิธีการสอน</p> <p>บรรยาย อภิปราย การทำงานกลุ่ม การนำเสนอรายงาน การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายให้ค้นคว้าหาบทความ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาสรุปและนำเสนอ การศึกษาโดยใช้ปัญหา และโครงงาน Problem base learning และ Student Center เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p>
<p>วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินตามแบบประเมินรูปเล่มรายงานและการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน - ประเมินหลักฐาน และเอกสารอ้างอิงตามหลักวิชาการ - ทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการและทฤษฎี - นำเสนอสรุปการอ่านจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง - วิเคราะห์กรณีศึกษา
<p>3. ทักษะทางปัญญา</p>
<p>ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา</p> <p>รายวิชาพุทธทศนิกายปาลี 2 มีแนวทางการพัฒนาทักษะทางปัญญาแก่นิสิต ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1 สามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ 3.2 สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีเหตุมีผล อ้างอิงได้ 3.3 สามารถประยุกต์ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
<p>วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบงานให้ศึกษาค้นคว้ากรณีศึกษาพิเศษ และนำเสนอผลการศึกษา

<ul style="list-style-type: none"> - นำมาเสวนา / อภิปรายรายบุคคล หรือกลุ่มตามความเหมาะสม - ให้อภิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของชาดกที่นำมาศึกษา - การสะท้อนผลกระทบปัญหาสังคมในปัจจุบัน
<p>วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบย่อย สอบกลางภาคและปลายภาค โดยเน้นข้อสอบที่มีการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือวิเคราะห์แนวคิดในการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับรายวิชาชุดทศนิกายปาลี 2 - มอบให้ทำโครงการพิเศษ และนำเสนอผลการศึกษา
<p>4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ</p>
<p>ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา</p> <p>รายวิชานี้มุ่งเน้นการฝึกนิสัยให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ และสามารถกำกับตนเองมีวินัยในการเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่ม โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำทาง</p> <ul style="list-style-type: none"> 4.1 มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 4.2 เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม (เพิ่มเติม) 4.3 มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักจัดการอารมณ์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (เพิ่มเติม)
<p>วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมกลุ่มในการศึกษาค้นคว้า - มอบหมายงานเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม - การนำเสนอรายงานที่ได้ศึกษาค้นคว้า
<p>วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินตนเอง ให้เพื่อนประเมินตามรูปแบบที่กำหนด - รายงานแต่ละเรื่องที่น่าเสนอ / ลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม - รายงานการศึกษาจากวิชาด้วยตนเอง - ใช้การสังเกตการทำงานเป็นกลุ่ม การตรวจผลงาน
<p>5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ</p>
<p>การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> 5.1 สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อความหมายได้ดี ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (เพิ่มเติม) 5.3 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร ศึกษาค้นคว้าและการนำเสนออย่างเหมาะสม 5.4 สามารถสรุปประเด็นและสื่อสารทั้งการเขียน การพูด รู้จักเลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ (เพิ่มเติม)

<p>วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เว็บไซต์ สื่อการสอน E-learning และทำรายงานโดยการเน้นนำเสนอเป็นตัวเลข หรือมีสถิติอ้างอิง จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ - ให้นำเสนอโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีตามที่คุณสอนแนะนำอย่างเหมาะสม
<p>วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงาน เดี่ยว / กลุ่ม และนำเสนอผ่านสื่อเทคโนโลยี - จัดให้มีส่วนร่วมในการเสวนา อภิปราย เพื่อให้เกิดทักษะที่แท้จริง

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

เวลาการบรรยาย 16 สัปดาห์ ๆ ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 32 คาบ

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
1 - 3	<p>บทที่ 1 ประวัติและความเป็นมาของชาดก</p> <p>1.1 ความหมายของชาดก</p> <p>1.1.1 ความหมายด้านศัพทศาสตร์</p> <p>1.1.2 ความหมายด้านคัมภีร์พระพุทธศาสนา</p> <p>1.1.3 ความหมายด้านเอกสารงานวิจัยและอื่น ๆ</p> <p>1.2 ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของชาดก</p> <p>1.2.1 ประวัติความเป็นมาของชาดก</p> <p>1.2.2 ชาดกในฐานะเป็นชื่อคัมภีร์ และนวังคสัตถุศาสน์</p> <p>1.2.3 โครงสร้างชาดก</p> <p>1.2.4 ที่มาของชาดก</p> <p>1.2.5 ประเภทของชาดก</p> <p>1.2.6 การจัดเรียงลำดับชาดก</p> <p>1.2.7 การค้นพบชาดกพระไตรปิฎกในประเทศไทย</p> <p>1.2.8 การปริวรรตชาดกพระไตรปิฎกในประเทศไทย</p> <p>1.2.9 ความมุ่งหมายของชาดกพระไตรปิฎก</p> <p>1.2.10 ความสำคัญของชาดก</p> <p>1.3 มุมมองของชาดกในด้านวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และอุดมคติ เป็นต้น</p> <p>1.3.1 วรรณกรรมในชาดก</p> <p>1.3.2 ประวัติศาสตร์ในชาดก</p> <p>1.3.3 เหตุการณ์ในชาดก 4 ยุค</p> <p>1.3.4 ภูมิศาสตร์ในชาดก</p> <p>1.3.5 ชาดกกับสังคมวิทยา</p>	4	บรรยาย / ตอบ ข้อซักถาม / สรุปล สาระสำคัญ / ทำ แบบฝึกหัดประจำ บท	พระมหา โกมล กมล

	1.3.6 อุดมคติในชาดก 1.4 อรรถกถาชาดก 1.5 รูปแบบงานประพันธ์ในคัมภีร์ชาดก 1.6 บทสรุป			
4 - 5	บทที่ 2 ศึกษากำเนิดเรื่องชาดก 25 เรื่อง 2.1 ชาดก 25 เรื่อง 2.2 เนื้อหาโดยย่อของชาดก 25 เรื่อง <ol style="list-style-type: none"> 1. เทวธัมมชาดก 2. นพปानชาดก 3. กุลาวกชาดก 4. โลกสกชาดก 5. วานรินทชาดก 6. พิฬารวตชาดก 7. ฆตาสนชาดก 8. กากชาดก 9. สิงคาลชาดก 10. สุกรชาดก 11. คุณชาดก 12. ทริวาหนชาดก 13. มันทาตุราชชาดก 14. สุวัณณกั๊กกฏกชาดก 15. อูลุกชาดก 16. กากวตีชาดก 17. ชัมพูชาดก 18. พาเวรุชาดก 19. ลมุกกิกชาดก 20. สุสันธิชาดก 21. มิตตวินทุกชาดก 22. ทัพภปุผชาดก 23. สังขชาดก 24. ฆตป้อนจิตชาดก 25. สุปปารกชาดก 2.3 บทสรุป	4	บรรยาย / ตอบ ข้อซักถาม / สรุป สาระ สำคัญ / ทำ แบบฝึกหัดประจำ บท	พระมหา โกมล กมโล
6 - 7	บทที่ 3 ศึกษากำเนิดเรื่องชาดก 15 เรื่อง 3.1 ชาดก 15 เรื่อง 3.2 เนื้อหาโดยย่อของชาดก 15 เรื่อง <ol style="list-style-type: none"> 26. สมุททวาณิชชาดก 27. ขวนหังสชาดก 28. กิงฉันทชาดก 29. ปันทรกนาคราชชาดก 30. กุณาลชาดก 	4	บรรยาย / ตอบ ข้อซักถาม / สรุป สาระ สำคัญ / ทำ แบบฝึกหัดประจำ บท	พระมหา โกมล กมโล

	<p>31. เตมียชาดก 32. มหาชนกชาดก 33. สุวรรณสามชาดก 34. เนมิราชชาดก 35. มโหสถชาดก 36. ภูริทัตตชาดก 37. จันทกุมารชาดก 38. มหานารทกัศสปชาดก 39. วิรุทธชาดก 40. เวสสันดรชาดก</p> <p>3.3 บทสรุป</p>			
8 - 10	<p>บทที่ 4 หลักธรรมในชาดก</p> <p>4.1 กติยัญญุตเวที: คุณชาดก มหาชนกชาดก สุวรรณสามชาดก มโหสถชาดก...</p> <p>4.2 กุศลกรรมบถ, อกุศลกรรมบถ 10: กุลาวกชาดก สุวัณณกั๊กกุกชาดก คุณชาดก ทิวาหนชาดก กากาวตีชาดก สุตันธิชาดก ปันทรกนาคราชชาดก...</p> <p>4.3 ความสันโดษ: เตมียชาดก มหาชนกชาดก มันทาตุราชชาดก</p> <p>4.4 ไตรลักษณ์: มหาชนกชาดก พาเวรุชาดก ชวน-หังสชาดก มันทาตุราชชาดก...</p> <p>4.5 ไตรสิกขา: สังขชาดก กุณาลชาดก เตมียชาดก มหาชนกชาดก</p> <p>4.6 พรหมจรรย์: กิงฉันทชาดก เตมียชาดก มหาชนกชาดก...</p> <p>4.7 โลกธรรม 8: พาเวรุชาดก มันทาตุราชชาดก</p> <p>4.8 วิชากรรม: โลกชาดก มิตตวินทุกชาดก กิงฉันทชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก</p> <p>4.9 สังคหัตถ์ 4: กุลาวกชาดก สุวัณณกั๊กกุก-ชาดก คุณชาดก กากชาดก เวสสันดรชาดก...</p> <p>4.10 สัปปริสธรรม 7: ชัมพุกชาดก สุกรชาดก สิงคาลชาดก</p> <p>4.11 หลักความสามัคคี: ชวนหังสชาดก ฆตปันทิต-ชาดก ลุกกิกชาดก ทัพพปุพชาดก อุลุกชาดก</p> <p>4.12 หลักฆราวาสธรรม 4: กุลาวกชาดก นพปาน-ชาดก สุปปรกชาดก มหาชนกชาดก วานรินทชาดก สุวรรณสามชาดก วิรุทธชาดก จันทกุมารชาดก...</p> <p>4.13 หลักพรหมวิหารธรรม: เทวธัมมชาดก กุลาวกชาดก กากชาดก ลุกกิกชาดก สมุททวาณิชชาดก ปันทรกชาดก มโหสถชาดก สุกรชาดก...</p> <p>4.14 หลักทศพิธราชธรรม: ชวนหังสชาดก</p>	4	<p>บรรยาย / ตอบ ข้อซักถาม / สรุป สาระ สำคัญ / ทำ แบบฝึกหัดประจำ บท</p>	<p>พระมหา โกมล กมโล</p>

	<p>มหาชนกชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก เวสสันดรชาดก...</p> <p>4.15 อบายमुख 6: สมุททวาณิชชาดก ทิวาหน- ชาดก</p> <p>4.16 อริยทรัพย์ 7: กุลาวกชาดก โลกษชาดก มิตต- วินทุกชาดก สุปปารกชาดก กิงฉันทชาดก กุณาลชาดก มหาชนกชาดก เทวธัมมชาดก...</p> <p>4.17 อริยสังข์ 4: ฆตาสนชาดก คุณชาดก กากวตี- ชาดก มันทาตุราชชาดก...</p> <p>4.18 อิทธิบาท 4: มหาชนกชาดก</p> <p>4.19 อุปกิเลส 16: พิฬารวตชาดก ฆตาสนชาดก สิงคาลชาดก ปันชกรนาคราชชาดก ชัมพูกชาดก สุกกร- ชาดก มิตตวินทุกชาดก โลกษชาดก จันทกุมารชาดก...</p> <p>4.20 บทสรุป</p>			
11	ทดสอบกลางภาค	2		
12-13	<p>บทที่ 5 วิเคราะห์หลักธรรมในชาดกที่ส่งเสริมคุณค่าการ ดำเนินชีวิตในสังคมไทย</p> <p>5.1 หลักธรรมที่ส่งเสริมผู้นำประเทศชาติ</p> <p>5.1.1 ทศพิธราชธรรม : คุณธรรมส่งเสริมนัก ปกครองที่ดี</p> <p>5.1.2 อริยทรัพย์ 7 (ศีล, หิริโอตตปยะ) : คุณสมบัติ ของสັตบุรุษ</p> <p>5.1.3 กตัญญูกตเวที : คุณธรรมของคนดี</p> <p>5.1.4 สาธุธรรม : หลักปฏิบัติของคนดี</p> <p>5.1.5 ราชวสดีธรรม : หลักปฏิบัติราชการที่ดี</p> <p>5.2 หลักธรรมที่ส่งเสริมการศึกษา</p> <p>5.3 หลักธรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจ</p> <p>5.3.1 การประกอบอาชีพ</p> <p>5.3.2 หลักในการบริหารทรัพย์</p> <p>5.4 หลักธรรมที่ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและ วัฒนธรรม</p> <p>5.4.1 ค่านิยมในสังคมไทย</p> <p>5.4.2 ความเชื่อในสังคมไทย</p> <p>5.4.3 การประเพณีธรรม</p> <p>5.4.4 ภาษาไทย</p> <p>5.4.5 นิทานพื้นบ้าน</p> <p>5.4.6 การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม</p> <p>5.5 บทสรุป</p>	4	<p>บรรยาย / ตอบ ข้อซักถาม / สรุป สาระ สำคัญ / ทำ แบบฝึกหัดประจำ บท</p>	<p>พระมหา โกมล กมล</p>

14	<p>บทที่ 6 ผลกระทบจากชาดกที่มีต่อสังคมไทย</p> <p>6.1 สภาพแวดล้อมทางสังคมของอินเดียในสมัยพุทธกาล</p> <p>6.1.1 สภาพแวดล้อมด้านสังคม</p> <p>6.1.2 สภาพแวดล้อมด้านการเมืองการปกครอง</p> <p>6.1.3 สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ</p> <p>6.2 อิทธิพลของคำสอนในชาดกที่มีต่อสังคมไทย</p> <p>6.2.1 อิทธิพลคำสอนที่มีต่อวิถีชีวิตสังคมไทยที่ปรากฏในชาดก</p> <p>6.2.2 ลักษณะของพุทธวิธีการสอนในชาดก</p> <p>6.3 บารมีในชาดกเป็นข้อวัตรปฏิบัติที่สามารถพัฒนาภาวะผู้นำในสังคม</p> <p>6.3.1 ความหมายของคำว่า บารมี</p> <p>6.3.1.1 ด้านการนำตน</p> <p>6.3.1.2 ด้านการนำคน</p> <p>6.3.1.3 ด้านการนำงาน</p> <p>6.4 วิธีการปฏิบัติในการบำเพ็ญบารมี 10 ประการของพระโพธิสัตว์</p> <p>6.4.1 พระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมี 10 ประการ โดยมีวิธีปฏิบัติอันเป็นภูมิปัญญา</p> <p>6.4.2 ภูมิปัญญาวิธีแก้ปัญหาสังคมของพระโพธิสัตว์ในทศชาติชาดก</p> <p>6.5 บทสรุป</p>	2	<p>บรรยาย / ตอบข้อซักถาม / สรุปสาระ สำคัญ / ทำแบบฝึกหัดประจำบท</p>	<p>พระมหาโกมล กมโล</p>
15	<p>บทที่ 7 บทสรุป</p> <p>7.1 สรุปหลักธรรมจากชาดก 40 เรื่อง</p> <p>7.1.1 หลักธรรมจากชาดก 40 จัดเป็น 19 ข้อ</p> <p>7.1.2 หลักธรรมจากชาดก ส่งเสริมคุณค่าการดำเนินชีวิตในสังคมไทย</p> <p>7.2 สรุปภาพรวมชาดก</p> <p>7.2.1 ความหมายและโครงสร้าง</p> <p>7.2.2 สรุปมหาทศชาติ 10 ชาติ</p> <p>7.2.3 เนื้อหาธรรมในคัมภีร์ชาดก</p>	2	<p>บรรยาย / ตอบข้อซักถาม / สรุปสาระ สำคัญ / ทำแบบฝึกหัดประจำบท</p>	<p>พระมหาโกมล กมโล</p>
16	<p>สอบปลายภาค</p>	2		

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	ผลการเรียนรู้*	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
1	1.1, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1	ทดสอบประจำบท / สอบย่อยครั้งที่ 1 สอบระหว่างภาค ทดสอบประจำบท / สอบย่อยครั้งที่ 2 สอบประเมินผลปลายภาค	3 11 13 16	10 % 20% 10% 20%
2	1.1, 1.2, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.3, 5.4	วิเคราะห์กรณีศึกษา / การค้นคว้า ความกระตือรือร้น การนำเสนอ รายงาน ความรับผิดชอบ งานกลุ่ม / ผลงาน ความตรงต่อเวลา / การเข้าชั้นเรียน ส่งงานตามกำหนด	ตลอดภาค การศึกษา	20%
3	1.1, 1.2, 2.1, 3.1 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.3, 5.4	พฤติกรรมการเข้าชั้นเรียน ระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา การอภิปรายสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ สามารถสะท้อนหลักปรัชญาแนวคิดได้ การมีส่วนร่วม อภิปราย ปฏิสัมพันธ์กับ ผู้อื่น รู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและกลุ่ม ที่ต้องทำให้สำเร็จ	ตลอดภาค การศึกษา	20%

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

<p>1. เอกสารและตำราหลัก</p> <p>มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543.</p> <p>มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2543.</p> <p>มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.</p>
<p>2. เอกสารและข้อมูลสำคัญ</p> <p>ก. ภาษาไทย</p> <p>กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. โคลงโลกนิติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.</p> <p>ฐานิสร์ ชาคริตพงศ์. “ความรู้เรื่องชาดก” อักษรสาร. พิมพ์เนื่องในโอกาสงานสี่ศาสตราจารย์ 9 กันยายน 2515. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2515.</p> <p>ป.หลงสมบุญ. พจนานุกรม มจร-ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักเรียนวัดปากน้ำจัดพิมพ์, 2540.</p>

- ประพัฒน์ ตรีณรงค์ และสงวน อึ้งคง. **สารานุกรมวรรณคดี**. พระนคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2505.
- เปลื้อง ณ นคร. **พจนานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม 1**. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). “ประวัติ พัฒนาการและอิทธิพลของพระไตรปิฎก”. **พุทธจักร**, ปีที่ 46 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2535), 7 - 8.
- พระมหาสุเทพ อุดมเมธี. **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี). **ปริทรรศน์เวสสันดรชาดก**. พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาการ, 2513.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). **งานวิจัยการศึกษาเชิงวิเคราะห์พระคาถาธรรมบท ยมกวรรค-ชราวรรค 156 พระคาถา เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2545.
- พระอัครวิมลเถระ. **สัททนีติธาตุมาลา**. แปลโดย พระมหานิมิต ธรรมสาโร ป.ธ. 9 และคณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม, 2546.
- พัฒน์ เพ็งผลา. **ประวัติวรรณคดีบาลี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **วิทยานิพนธ์ปริทัศน์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. **วิสุทธิมรรคแปล เล่ม 3**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2516.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2546.
- รังษี สุหนต์. **อบรมบาลีก่อนสอบภาค 2**. โครงการอบรมบาลีก่อนสอบ ภาค 2 ปีที่ 6 ระหว่างวันที่ 28 มกราคม - 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- สุชีพ ปัญญาภาพ. **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. **ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สุริย์พร แซ่เอี้ยบ. **การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมจากนิทานชาดกที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม-พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม**, กรุงเทพมหานคร 2554.
- สีบพงศ์ ธรรมชาติ. **วรรณคดีชาดก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์, 2542.
- หลวงเทพดรรณานุกิจ (ทวี ธรรมธัช ป.9). **ธาตุปฏิบัติปิกา หรือ พจนานุกรม บาลี - ไทย แผนกธาตุ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2534.

ข. ภาษาอังกฤษ

Eugene Wetsow Burligame. **Buddhist Legends Vol I**. London: Pali Text Society 1969.

Rahula, W.. **What the Buddha Taught**. Bangkok: Haw Trai Foundation, 2002.
 T.W. Rhys Davids & William, Stede. **The Pali Text Society's Pali – English Dictionary**. London: Luzac and Company, 1966.
 Warder, A.K. . **Indian Buddhism**. Delhi: Motilal Banarsidass, Reprint, 2000.
 Wilhelm Geiger. **Pali Literature and Language**. Delhi: Oriental Books Reprint Corporation, 1968.

3. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

ตำราภษาอนุภาพ, สมเด็จพระญาณสังวร. **ปัญญาสชาดก**. พระนคร: ศิลปาบรรณการ, 2499.

พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). **พุทธศาสนากับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2532.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2546.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2542.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. **ทรรศนะทางการเมืองของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสามัคคี-สาส์น จำกัด, 2540.

ศ.ดร. นิยะดา เหล่าสุนทร. **ปัญญาสชาดก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม่คำฝาง, 2538.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ.. **วิวัฒนาการแห่งจิตรกรรมฝาผนังของไทย สถานจิตรกรรมฝาผนัง-สารบาณภาพจิตรกรรมฝาผนัง**. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2502.

สันติ เล็กสุขุม. **จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2524.

เอลิซาเบธ เรย์ และคณะ. **ทศชาติ**. แปลโดย สนธิวรรณ อินทรลิม. กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี, 2524.

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนิสิต

การประเมินประสิทธิผลของรายวิชานี้ นิสิตได้จัดทำเป็นกิจกรรมทางวิชาการในการนำแนวคิดและความเห็นจากนิสิตและผู้เข้าร่วม ดังนี้

- 1) จัดให้มีการเสวนากลุ่ม ระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนิสิตผู้เรียน
- 2) การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของผู้เรียน
- 3) จัดทำแบบประเมินรายวิชา และแบบประเมินผู้สอน
- 4) จัดทำข้อเสนอแนะผ่านเว็บบอร์ดและไลน์กลุ่มที่จัดทำเป็นช่องทางการสื่อสารกับนิสิต

2. กลยุทธ์การประเมินการสอน

กลยุทธ์ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการสอน ดังนี้

- 1) การศึกษา สังเกตการณ์ การสอน ของผู้ร่วมทีมการสอน
- 2) ประเมินผลคะแนนที่ได้จากการสอบทุกครั้ง
- 3) ประเมินทบทวนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ

3. การปรับปรุงการสอน

ภายหลังจากการประเมินการสอนในข้อ 2 เสร็จแล้ว จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมเสวนาในการระดมสมอง เพื่อหาข้อที่ที่ดีที่สุด และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- 1) จัดให้มีการสัมมนา เรื่องการจัดการเรียนรายวิชานี้
- 2) การทำวิจัยในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน
- 3) ศึกษาดูงานนอกสถานที่

4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนิสิตในรายวิชา

ในระหว่างการสอนรายวิชานี้กำลังดำเนินไป ผู้สอนต้องมีการทบทวนผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในรายวิชาเป็นระยะ จากการสอบถามนิสิต หรือการสุ่มตรวจผลงานของนิสิต รวมถึงการพิจารณาจากผลการสอบประจำบท การสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทดสอบผลสัมฤทธิ์โดยภาพรวมในวิชานี้ ดังนี้

- 1) การทวนสอบ การให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนิสิตโดยอาจารย์ท่านอื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ไม่ใช่อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา
- 2) ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนิสิต โดยตรวจสอบจากรายงาน หลักการให้คะแนนสอบและการให้คะแนนพฤติกรรม

5. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากการประเมินผลและทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของรายวิชาแล้ว ได้มีการจัดการวางแผนปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพ ดังนี้

- 1) ปรับปรุงรายวิชาทุก ๆ 3 ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลงานทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 4.
- 2) ให้ผู้เรียนมีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้จากรายวิชานี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของผู้สอน หรือแนวคิดใหม่ ๆ